

Nekatere stiske pri pripravah na leto 1983

Skorajda ni potrebno ponavljati nalog, ki v sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah stojijo pred našo skupnostjo. Tudi doseženi pozitivni premiki, ki sicer vzbujajo zadovoljstvo, še zaostajajo za tistim, kar smo načrtovali. Če ob tej splošni opredelitvi poudarimo še veliko pripravljenost za akcije, ki vodijo k ozdravitvi in ki so bile izrečene na tako pomembnih srečanjih, kot so pretekli kongresi ZK, kongres sindikatov, lahko sklenemo, da nas čaka le še realizacija dogovorjenega, ki je možna le ob zavestni akciji vseh nastopajočih.

Lahko rečemo, da smo dovolj temeljito obravnavali dosežene rezultate ob prvem polletju, da bomo spregovorili tudi o doseženem po devetmesečnem poslovanju. Očitno je, da smo dosegli predvideno pri izpolnjevanju količinskega plana proizvodnje, ustvarili smo načrtovano amortizacijo, vendar pa končni finančni rezultat, ki je najpomembnejši, kaže na to, da doseženo proizvodnjo dosežemo s prevelikimi stroški in da naša učinkovitost zaostaja, posebno še, če se primerjamo s sorodnimi delovnimi organizacijami kovinskopredelovalne industrije. Gotovo so to stvari, ki jih velja temeljito premisliti.

Najhitrejša in pogosto zanesljiva rešitev je na dlani — povečati moramo obseg proizvodnje, s tem znižati stroške na enoto proizvoda ter tako izboljšati učinek poslovanja. Dokaj normalno je, da smo to nalogo doslej reševali s povečanjem zmogljivosti, z nabavo novih strojev itd. Tokrat smo se znašli v situaciji, ko realno kljub iztrošenosti strojnega parka, posebno na področju izdelave verig, skoraj nimamo možnosti, da bi hitro prišli do nabave nove opreme. Razloga sta dva — oprema predstavlja uvoz z zahodnega področja, za plačilo je treba imeti konvertibilne devize. Druga naloga, ki naj pomeni predvsem realnost in odgovornost pri načrtovanju naložb, pa je ta, da moramo vsaj za nekaj časa prekiniti z investiranjem v infrastrukturo. Smotno in potrebno je, da realiziramo dogovorjene investicije v skladišče goriv industrijske vode in izrabo odpadne toplote dimnih plinov, vse ostalo pa bo moralo počakati.

Mislim, da se bomo morali zavedati, da danes bolj kot kdajkoli doslej rabimo samo naložbe na kvalitetnih osnovah, da moramo dati izključno prednost investiranju v opremo, obstoječe prostore pa predvsem racionalno izkoriščati.

Ali to kljub ocenam pomeni konec investiranja? Nikakor ne!

Gre le za to, da dosežemo popolno družbeno naravnost investicij po znanih opredelitvah. Močno je izpostavljena tudi temeljita priprava programov. Kam bomo torej usmerili nove naložbe? Šlo bo predvsem za ureditev nalog, ki so izvedljive z dosegljivo opremo — domače izdelave ali z vzhodnega področja ali tako kot doslej — z izdelavo strojev in opreme v lastni hiši. Vse to bo terjalo napore, vendar ob zavzetem in resnem delu rezultati ne bodo izostali.

Če bi upoštevali vse zgoraj, bi sklepali, da so planerji pred izredno težko nalogo, kako postaviti realen količinski plan za prihodnje leto, da bo predvidena proizvodnja tolikšna, da bo pokrila vse predvidene stroške poslovanja. Odločno je treba prekiniti s prakso, da smo se na pamet in po liniji najmanjšega odpora pogovarjali o tem, kakšen naj bo količinski plan. S tako metodo letos ne bomo prišli daleč. Samo na osnovi analitičnih podlag o izkoriščenosti delovnega časa, na osnovi kritične ocene naše organiziranosti, na osnovi realnih ocen in ugotovitev o de-

lovnem učinku lahko pridemo do podlag, ki bi tudi za prihodnje obdobje vlivale vsaj minimalni optimizem. Čas je, da se spustimo na realna tla tako pri željah kot pri kritični oceni lastne učinkovitosti.

Kaj kažejo predlogi investicijskih planov, ki so prišli iz posameznih sredin? Še vedno načrtujemo tako, kot bi živeli izven realnosti sedanjega trenutka, tako, kot da ne bi poznali splošnih in lastnih možnosti. Pri predlogih planov proizvodnje se nadvse trudimo, da bi dokazali, da so dosednji plani prenapeti in da ni možna nikakršna sprememba. To kaže na neustrezen odnos in odgovornost nekaterih sredin, ki se nikakor ne morejo sprijazniti s stanjem in realnostjo, v kateri živimo.

Mogoče je realno, da so ob taki situaciji konflikti neizogibni, vendar, če so usmerjeni v pozitivno in sporazumno reševanje problema, potem pomenijo pozitiven impulz in nekaj hude krvi nič ne škodi.

Prepričan sem, da bomo ob treznem spoznanju tudi tokrat dokazali, da smo sposobni premagovati težave in se naravnati v tokove, ki pomenijo ozdravitev naše ožje in širše skupnosti.

Gvido Melink

Udeležba delavcev — delegatov Slovenskih železarn na X. kongresu ZSS

V vseh delovnih organizacijah — članicah SOZD Slovenske železarne, so bile opravljene široke razprave o posameznih temah, ki so bile predmet razprav na pravkar končanem zasedanju X. kongresa Zveze sindikatov Slovenije. Rezultat teh razprav so bila sporočila kongresu, ki so jih na samem zasedanju posredovali naši delavci in delegati.

Iz delovnih organizacij so se udeležili kongresa:

iz ŽELEZARNE JESENICE — Štefan ŠČERBIČ, Sašo PIBER, Vlado REPE in Stane REPOVŽ;

iz ŽELEZARNE RAVNE — Marjana KJORPENČEV, Franc LEVAR, Jože TROŠKAR, Bernard ZVER;

iz ŽELEZARNE ŠTORE — Zlatko LESKOVŠEK;

iz VERIGE LESCE — Jože HOZJAN;

Kot predstavniki delavcev delovnih organizacij so se aktivno vključili v razprave na kongresu. Njihovim izvajanjem so prisluhnili vsi udeleženci kongresa, saj so bila plod razprav, mnenj in stališč vseh zaposlenih.

Iz razprave Štefana Ščerbiča »Družbeno-ekonomski odnosi s tujino ter investicijska politika«, je razvidno, da se tudi sindikat v Železarni Jesenice prizadeva v naporih za povečanje izvoza proizvodov na konvertibilno tržišče, saj se delavci zavedajo, da je povečan izvoz eden od temeljev za zagotovitev proizvodnje. Imajo pa delavci nekaj pomislekov na obstoječe predpise, ki urejajo zunanje-trgovinsko in devizno poslovanje. Predvsem bi veljalo prenehati z obstoječo prakso, da se predpisi menjajo med letom in s tem rušijo izhodišča, na katerih so zgrajeni plani in celotno poslovanje. Delavci prav tako podpirajo prizadevanja, da bi skozi samoupravne

sporazume o združevanju dela in sredstev s porabniki dosegli zagotovitev nemotene oskrbe, tako železarjev s surovinami, kot predelovalcev z metalurškimi proizvodi. V svojem izvajanju se je dotaknil tudi investicijskih načrtov Železarne Jesenice, ki so temelj nadaljnega razvoja celotnega kolektiva. Ti se nanašajo predvsem na izgradnjo Jeklarne 2.

Zahteve jeseniških železarjev za začetek izgradnje nove jeklarne, je podkrepil z naslednjima razlogoma:

»Svoje obveznosti, ki jih imamo do družbe kot celote, ne moremo kljub vsem naporom v polni meri zadovoljiti, kajti s 100 in več let starimi agregati ne moremo v korak z zahtevami tehnologije. Druge železarne v Jugoslaviji so v povojnih letih tudi že drugič menjale proizvodne agregate.

Jeseniški železarji smo v prvih letih po osvoboditvi proiz-

vajali 65 % jekla za vso Jugoslavijo. Žal, nismo imeli možnosti za večje investicije na proizvodnih agregatih, kajti obveze za proizvodnjo jekla so se iz leta v leto povečevale in ni večjega objekta v Jugoslaviji, zgrajenega po vojni, kjer ni vgrajenega jeseniškega jekla. Smatramo, da tudi jeseniški jeklar zasluži boljše delovne pogoje, predvsem pa varno delo.«

Sašo PIBER je sodeloval v razpravi z referatom »Uveljavljanje množične inventivne dejavnosti«. Na področju inovacijskih dejavnosti, je v Železarni Ravne dosežen viden napredek. Narašča število predlogov, sodelujočih avtorjev, prav tako raste višina inovacijskega dohodka, saj bo ta v letošnjem letu dosegel višino 90.000.000 dinarjev, vendar pa s tem niso zadovoljni, saj kljub spodbudnim številkam še vedno ne moremo govoriti o množični dejavnosti. Prav tako niso zadovoljni z delom komisij za inovacije. Sindikat bo skušal z boljšim informiranjem vseh zaposlenih o problemih, ki se pojavljajo v TOZD spodbuditi k razmišljanju poleg inovatorjev tudi ostale delavce. S tem bodo pospešili tudi realizacijo posameznih idej in predlogov. Ino-

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

vacijska dejavnost se bo morala usmeriti v pripravo rešitev v novi elektrotehnikarni, saj ugotavljajo, da uvožena tehnologija ni povsem primerna za naše razmere in pogoje, z izpopolnjevanjem naprav si bodo prizadevali doseči boljše rezultate in izdelovati tako kvalitetno jeklo, ki ga naša industrija potrebuje.

Stane REPOVŽ je razpravljal o problemih samoupravne organiziranosti združenega dela v sedanjem družbeno-gospodarskem trenutku. Povedal je, da so v Železarni Jesenice pri organiziranju dejavnosti upoštevali ne samo lastne potrebe in interese posamezne organizacije združenega dela, ampak tudi interese in potrebe ostalih TOZD Železarne in v zvezi s tem tehnološko povezanost na osnovi dohodkovnih odnosov. Pri tem je posebej poudaril organizacijo in delovanje samoupravnih delovnih skupin. Glede na to, da je vsak delavec vključen v eni samoupravni delovni skupini, je nemogoče, da bi bil odmaknjen oz. odtujen od samoupravljanja. Samoupravna delovna skupina deluje kot zbor delavcev, pojavlja pa se tudi v funkciji sindikalne organizacije. Menijo, da so samoupravne delovne skupine v organizacijskem smislu dobro postavljene, in da bo prav njihovemu delovanju treba v bodoče dati več poudarka. V bodoče bodo usmerili prizadevanja v združevanje temeljnih organizacij, kjer so za to dani pogoji, in sicer v treh smereh organiziranja (proizvodne in storitvene TOZD ter strokovne službe). Tudi v sestavljeni organizaciji moramo zagotoviti takšne oblike združevanja, je poudaril Repovž, ki bodo na eni strani sposobne omogočiti dovolj intenzivno povezovanje organizacij zaradi specializacije, usklajevanja dejavnosti, skupnega načrtovanja razvoja, skupnega nastopanja na trgu, na drugi strani pa, da bodo te oblike skladne s temeljnimi načeli organiziranja združenega dela. Procesi samoupravne organiziranosti se odvijajo prepočasno, saj so v Železarni Jesenice porabili leto dni, da je prišlo do združitve dveh sektorjev v okviru delovne skupnosti. Ob tem se pojavljajo problemi dolgotrajnosti postopkov samoupravnih odločitev.

Delegat Železarne Ravne — **Bernard ZVER** je v svojem referatu »Uresničevanje družbenega stališča o nagrajevanju po delu in rezultatih dela v Železarni Ravne«, opisal samoupravno organiziranost železarne in način pridobivanja, razporejanja in delitve dohodka. V svojem referatu je kritično ocenil predvsem delovanje družbenega dogovora. Ta dogovor preveč izhaja iz rasti dohodka in ne upošteva količine dohodka. To dvojje pa lahko pogojuje večje izplačane OD pri tistih delovnih organizacijah, ki z ustvarjenim dohodkom ne pokrijejo vseh obveznosti iz dohodka. Predlagal je, da bi naj takšen dogovor veljal za vso Jugoslavijo, veljaven pa naj bi bil za daljše, vsaj srednjeročno obdobje. Glede sprejemanja je

omenil, da družbenih dogovorov ne bi smeli sprejemati v letu, za katerega veljajo. Samoupravno sporazumevanje med dejavnostmi je izgubilo na pomen, veljalo pa bi povzeti pozitivne učinke sporazumov dejavnosti. K vsem naštetim slabostim je dodal tudi neizdelan sistem ugotavljanja dohodka, ki je rezultat izjemnih ugodnosti. Glede na to, da ni natančno določeno, kolikšen del izjemnega dohodka se lahko nameni za razširitev materialne osnove v lastni OZD, občini, ali republiki, je malo delovnih organizacij, ki bi izjemni dohodek tudi ugotavljale. Na koncu je pozval na učinkovitejšo akcijo menjavanja pozitivnih izkušenj med posameznimi delovnimi organizacijami, SOZD in dejavnostmi, ki bi pripeljala do uveljavitve stimulatивnejšega nagrajevanja proizvodnega in kreativnega dela.

Tože TROŠKAR je v referatu »Obveščanje delavcev — eden od temeljnih pogojev za kvalitetno samoupravno odločanje« opisal informativno dejavnost v Železarni Ravne. Obveščanje delavcev izvajajo preko vrste sredstev obveščanja. V gradivih za organe samoupravljanja objavljajo povzetke gradiv za odločanje na delavskih svetih in drugih organih upravljanja, rezultate poslovanja. V Poročevalcu objavljajo osnutke, predloge, obrazložitve in druga gradiva za odločanje. Pri informiranju vseh delavcev pa uporabljajo Informativni fužinar in Novice, ki jih izdajajo po potrebi. Poleg tega deluje razglasna postaja, uporabljajo pa še oglasne deske. Ocenil je, da je informacij dovolj, niso pa zadosti uporabljene. Informacije so često prezahtevne, preobšir-

ne. Od strokovnih služb zahtevajo pripravo poljudnejših informacij, sprejemljivih za širši krog delavcev, ki bodo služile za kvalitetno odločanje. Doga-ja se tudi, da nekatere informacije ostajajo pri tistih, ki so jih dolžni prenesti med delavce. Izboljšanje obveščanja povezujejo tudi s preoblikovanjem delovnih in sindikalnih skupin, saj mora delavec v delovni skupini razpravljati o vseh zadevah, ki ga težijo. Pri tem dajejo poseben pomen razpravam o rezultatih poslovanja, ob katerih bi lahko marsikatera rešitev prišla iz baze, ne pa od drugih struktur, kot se to sedaj pogosto dogaja. Veliko nedorečenega je tudi pri obveščanju v zvezi z investicijsko politiko. Poudaril je, da delavci sicer odločajo o načrtih naložb, slabše pa so obveščeni o realizaciji in ekonomskih učinkih le-teh. Obveščanje v okviru sestavljene organizacije je ocenil kot slabše, saj interna glasila objavljajo le kratke informacije. Vse našteje slabosti se opazajo tudi v obveščanju delegatov interesnih in družbenopolitičnih skupnosti, kljub temu pa je dosežen znaten napredek, saj strokovne službe pripravljajo za delegate kratke in kvalitetne obrazložitve, ki jim služijo kot osnova za razpravo in oblikovanje stališč. Kritično se je dotaknil tudi obveščanja preko javnih sredstev. Vse premalo se prikazujejo pozitivni dosežki, ki so v železarni prevladujoči.

Delegat Železarne Štore — **Zlatko LESKOVŠEK** je razpravljal o usklajevanju planov organizacij združenega dela v SOZD v smislu medsebojno plansko dogovorjenih nalog in odgovornosti delavcev pri izvajanju planov. Na primeru pla-

niranja v Železarni Štore, je prikazal problematiko usklajevanja planiranja delovnih organizacij v sestavljeni organizaciji. V SOZD se dogovorimo o enotnem pristopu ki pomeni sprejem enakih parametrov planiranja, kljub nekaterim specifičnostim v posameznih DO. Ugotovil je, da se proces planiranja izvaja dovolj usklajeno in enotno. Pri tem pa je opozoril na pomen pravočasnega poznavanja globalnih okvirov možnega poslovanja. Osnovne elemente poslovanja je potrebno določiti dovolj zgodaj, da se lahko izpelje široka javna razprava v temeljnih organizacijah. Poseben problem predstavlja izpolnjevanje planskih zadolžitev. Na izpolnjevanje bistveno vplivajo zunanji pogoji poslovanja, ki se odražajo na spreminjanju programov proizvodnje. V letošnjem letu je posebno pereče vprašanje oskrbe, saj so se devizni predpisi med letom bistveno spremenili.

Jože HOZJAN je razpravljal o delegatskem sistemu in vlogi sindikata pri delegatskem odločanju. Probleme je razdelil na tiste, ki so tehnične narave in tiste, ki so vsebinske narave. Ugotovil je, da je zainteresiranost delegatov za sodelovanje

največja v posebnih delegacijah, slabše pa je v splošnih delegacijah, vprašljiva je pogostost sestajanja v splošnih delegacijah predvsem neizdelanih programov obravnave in neusklajenih rokov. Iz razprave o teh vprašanjih je povzel, da tehnični problemi ne smejo predstavljati ovir za dobro in dosledno delegatsko odločanje. V zvezi s tem je treba zadolžiti poslovodne strukture in družbenopolitične organizacije, da zagotovijo pogoje dela tudi tam, kjer jih do sedaj še ni. Vsebinske pomanjkljivosti in težave pa je v vsakodnevni praksi težje odpravljati. Srečujemo se s pomanjkanjem samoiniciativnosti, odločitve se često sprejemajo mimo delegatske baze, zanje pa nihče ne nosi moralnopolitične ali materialne odgovornosti. Za takšno stanje nosijo svoj del odgovornosti tudi sindikati, saj nismo v polni meri odigrali zaščitne vloge zakonitosti, je poudaril Hozjan. Pri razreševanju položaja, se moramo poslužiti tudi drastičnih ukrepov, kot je odpoklic delegata, zahteve za premostitve posameznih delavcev v družbenih službah, DPS in SIS, v hujših primerih pa zahtevati tudi materialno odgovornost.

Finančno poslovanje v avgustu

Dosežena realizacija je biladin, kar je 75 % več kot doseženo povprečno mesečno. Cene energije so večje 70 % od planiranih. Tudi osebni dohodki so ostali na julijskem nivoju, kar je več od planiranega obsega. S takšnim izplačilom osebnih dohodkov smo delno kršili družbeni dogovor o delitvi dohodka, kar pa bomo do konca leta uskladili. Zaloge materiala so se v avgustu delno povečale in znašajo v bruto vrednosti 360 milijonov din. Proizvodnja je razen redkih izjem primerno preskrbljena. Tendenco povečanja imajo zaloge nedovršene proizvodnje, razen v Vijakarni in v TIO. Znižale so se zaloge gotovih proizvodov in polizdelkov, delno pa tudi terjatve do kupcev. Angažiranje obratnih sredstev v zalogah in terjativih je 622 milijonov din, kar je v pretežni meri pokrito s kratkoročnimi viri. Vse to terja velike stroške obresti, ki bodo od 1. 10. dalje še večje. Problematika zagotavljanja likvidnosti je izhajala iz razloga, da kupci plačujejo večji del terjatev z menicami in ne v dogovorjenem razmerju. Izkušnje iz preteklih let kažejo, da se proti koncu leta poslovni rezultat znižuje. Ta bo jazen obstaja tudi letos. Zato bo treba z vsemi razpoložljivimi sredstvi in močmi do konca leta doseči v proizvodnji in prodaji postavljene cilje.

M. K.

Veriga med 200 največjimi

Gospodarski vestnik objavlja v svoji septembrski številki 200 največjih delovnih organizacij v naši republiki v preteklem letu. Pri tem jemlje kot merilo velikosti štiri kriterije, in sicer dohodek, število delavcev, uporabljena sredstva in celotni prihodek. Kot največja delovna organizacija je predstavljena Iskra Elektrotehnika Kranj, ki je ustvarila 4.370.055.000 din dohodka in je zaposlovala 9557 delavcev. Navedla bom podatke za nam znane DO, to je članice SOZD Slovenske železarne in pa DO občine Radovljica.

(Vrstni red)				
Kriterij	Dohodek	Zaposleni	Uporabljena posl. sred.	Celotni prihodek
DO				
Železarna Jesenice	2	6	5	5
Železarna Ravne	6	10	4	13
Železarna Štore	14	18	23	19
LIP Bled	134	174	160	144
Elan Begunje	137	172	126	133
VERIGA	140	131	81	146

Čeprav smo v okviru občine Radovljica največja delovna organizacija po številu zaposlenih, nas LIP Bled in Elan Begunje prehitevata tako po ustvarjenem dohodku kot tudi celotnem prihodku. Uporabljena poslovna sredstva kažejo na 81. mesto v SRS, kar pomeni, da je bilo naše poslovanje drago, saj bi morala ta sredstva dajati večje učinke.

Marjana Kozamernik

Proizvodni rezultati I. — IX. 1982 in proizvodnja v septembru

V obdobju od januarja do septembra smo dosegli naslednje rezultate: proizvedenih je bilo skupno 16.308 ton izdelkov, od tega predstavlja eksterna proizvodnja 9543 ton, kar je 59 %. Ta odstotek je isti, kot je bil v obdobju I—VI 1982. Vrednostno smo v devetih mesecih letošnjega leta proizvedli za 1576 milijonov, od tega je eksterne proizvodnje 974 milij. oz. 62 %. V devetih mesecih smo na eksternem trgu prodali za 963 milij. oz. 9682 ton. Od tega smo izvozili 1950 ton, kar je 20 % eksterne prodaje. Vrednostno smo izvozili za 2.959.157 dolarjev oz. za 140 milij. din, to pa je 15 % eksterne realizacije.

Skupni proizvodni plan so vrednostno presegli vsi tozdi, nekoliko pod planom je skupna količinska proizvodnja v Sidr-
nih verigah in Kovačnici. Količinsko in vrednostno doseganje plana po trgih in tozdih je razvidno iz naslednje tabele:

Proizvodnja januar—september	indeksi plan = 100					
	v din			v kg		
	ekster.	interna	skupaj	ekster.	interna	skupaj
TOZD						
VIJAKARNA	113	2896	113	103	—	105
VERIGARNA	105	142	106	103	128	103
SIDRNE VERIGE	101	126	114	78	96	91
KOVAČNICA	113	92	106	102	84	97
ORODJARNA	167	115	116	—	—	—
VZDRŽEVANJE	38	127	126	—	—	—
TIO	105	—	106	—	—	—
DO VERIGA	107	120	111	96	96	96

Za proizvodne rezultate pa velja naslednje: skupnega proizvodnega plana vrednostno nista dosegla tozda Vzdrževanje in TIO, količinsko pa Sidrne verige in Kovačnica. Slabše je vrednostno in količinsko doseganje proizvodnega plana za eksterni trg. Plan je bil količinsko in vrednostno izpolnjen samo v Vijakarni in Verigarni.

V Sidrnih verigah pa samo vrednostno. Planskih obveznosti za interni trg nista izpolnila tozda Verigarna in Vzdrževanje. Vijakarna je tudi v septembru dosegla dobre proizvodne rezultate. Odprema je glede na plan dosežena 99 % in je za 6 % nižja od proizvodnje.

V Verigarni je proizvodni plan količinsko in vrednostno presežen, razen na internem trgu. Zaradi pomanjkanja materiala proizvodni plan ni dosežen pri stojno varjenih verigah nad 9 in pri visokoodpornih verigah nad 9. Pomanjkanje kapacitet je vzrok za nedoseganje plana pri visokoodpornih verigah 4,6 do 8,9 ter pri opremljenih verigah 4,5 in 4,6 do 8,9. Odprema je 42 % nad planom in za 41 % višja od proizvodnje.

V Sidrnih verigah je vrednostno proizvodni plan presežen, količinsko pa je doseganje na eksternem trgu le 80 %. Vzroki za nedoseganje plana so

višini 61 % in je od proizvodnje nižja za 25 %.

Kovačnica količinsko in vrednostno ni izpolnila planskih obveznosti za eksterni trg, medtem ko jih je za interni trg presegla. Pomemben delež predstavljajo bremenske verige, odkovki serijske izdelave in dvoverižni transporterji, pri katerih plan ni dosežen zaradi pomanjkanja verig iz internega trga. Zaradi pomanjkanja kapacitet in delovne sile plan ni dosežen pri škopcih in stezalnicah, zaradi pomanjkanja delovne sile pa pri omčah in žičnih sponah. Odprema je dosežena glede na plan 92 %, od proizvodnje pa je višja za 1 %.

V Orodjarni je proizvodni plan presežen za 40 % na internem trgu. V vzdrževanju je proizvodni plan vrednostno dosežen le v višini 55 %.

Količinska proizvodnja za september 1982

v tonah

TOZD	Eksterna proizv.			Interna proizv.			Skupna proizvodnja		
	plan	dosež.	indeks	plan	dosež.	ind.	plan	dosež.	indeks
VIJAKARNA	261	274	105	—	5	—	261	279	107
VERIGARNA	386	390	101	2	1	50	388	391	101
SIDRNE VERIGE	310	249	80	729	742	102	1039	991	95
KOVAČNICA	150	137	91	51	52	102	201	189	94
DO VERIGA	1167	1050	95	782	800	102	1889	1850	98

Vrednostna proizvodnja za september 1982

v 000 din

TOZD	Eksterna proizv.			Interna proizv.			Skupna proizvodnja		
	plan	dosež.	ind.	plan	dosež.	ind.	plan	dosež.	ind.
VIJAKARNA	21.707	25.513	118	6	218	3633	21.713	25.731	119
VERIGARNA	32.107	35.619	111	848	839	99	32.955	36.458	111
SIDRNE VERIGE	18.575	19.525	105	22.491	27.485	122	41.066	47.010	115
KOVAČNICA	17.818	16.328	92	7.505	9.449	126	25.323	25.777	102
ORODJARNA	125	119	95	6.323	8.826	140	6.448	8.945	139
VZDRŽEVANJE	152	27	18	8.263	4.535	55	8.415	4.562	54
TIO	14.734	10.630	72	—	—	—	14.734	10.630	72
DO VERIGA	105.218	107.761	103	45.436	51.352	113	150.654	159.113	106

Marija Vidic

Nove obrestne mere

Od 1. oktobra dalje se je splošna obrestna mera Ljubljanske banke in Jugobanke Ljubljana dvignila od 16 % na 20 %. Omenjam le ti dve banki, katerih komitenti smo, čeprav v Jugobanki le z majhnim deležem. Vse jugoslovanske banke niso dvignile obresti na 20 %, saj ne obstaja splošna jugoslovanska obrestna mera. Poenotili so le poslovno politiko in višino obrestne mere pri potrošniškem kreditiranju in hranilnih vlogah občanov.

In kako bodo nove obresti vplivale na poslovanje v naši delovni organizaciji? Že v prvem polletju smo plačali bankam 21.515.153 din obresti, kar je 3,5 % od dosežene realizacije izdelkov. Ta delež bo za naprej še večji, kar nam da misliti. Vse to vpliva na ustvarjeno akumulacijo, ki se pri nas relativno ves čas znižuje. Izhod iz takšnega kritičnega stanja je edino v tem, da obogatimo vire sredstev z lastnimi, to je povečamo poslovni sklad. Tega smo v preteklih letih siromašili, saj je bil del investicij in pretežni del obveznih naložb krit v breme obratnih sredstev. To se ne sme nadaljevati, saj smo prišli že do kritične meje. Primanjkljaj trajnih obratnih sredstev pokrivamo s kratkoročnimi viri — krediti in izdanimi menicami, za katere plačujemo visoke obresti. Edini izhod je v povečani dohodkovni uspešnosti, ker bomo le tako lahko namenili del sredstev za izboljšanje strukture virov sredstev.

Marjana Kozamernik

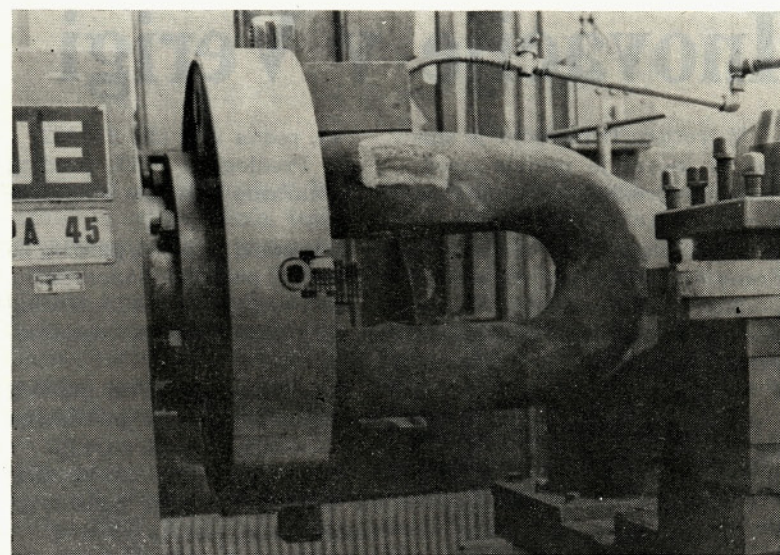
Delegatski sistem in vloga sindikata pri delegatskem odločanju

V delegatskem sistemu se srečujemo z mnogimi težavami, čeprav teče že tretji delegatski mandat.

Vse probleme bi lahko razdelili na dve področji:

1. Problemi tehnične narave
2. Problemi vsebinske narave

Pri razreševanju tehničnih problemov v delegatskem odločanju smo prišli do zaključka, da je delovanje delegatov boljše v posebnih delegacijah. Do neke mere delujejo dobro združene delegacije, najslabše pa je v splošnih delegacijah, kjer je obremenitev posameznega delegata tudi največja. Zaradi neizdelanih programov obravnave gradiva posameznih SIS in

Uganite, koliko tehtam

V tozdu TIO je proizvodni plan vrednostno dosežen 72 %. Treba je omeniti, da pri primerjavi doseženih rezultatov s planiranimi za tozda TIO upoštevamo obveznost iz sanacijskega programa, ki znaša 14.734.280 din mesečne proizvodnje in ne več prvotno planirane proizvodnje, ki je znašala 12.729.850 din. Vzroki za

nedoseganje proizvodnega plana v septembru so v glavnem pomanjkanje kapacitet in delno pomanjkanje materiala. Odprema je vrednostno dosežena 73 % glede na plan, od proizvodnje pa je večja za 3 %.

Vrednostni in količinski podatki o proizvodnji po tozdih so prikazani v naslednjih tabelah:

Inovacije v Verigi

V tretjem trimesečju je služba za inovacije prejela izredno malo predlogov, samo dva.

1. Predlog št. 38/82, Lužnik Franc iz delovne skupnosti skupnih služb — razvoj: Skrajševalna spojka za bremenske verige — prijava patenta št. P 614/81.

2. Predlog št. 39/82, Habjan Vincenc iz tozda Orodjarna: Lopata za čiščenje nesnage na tlaku.

V omenjenem obdobju je imela strokovna komisija za obravnavanje racionalizacijskih predlogov eno sejo, na kateri so bili pripravljeni predlogi za rešitev prijav, kakor sledi.

(Nadaljevanje s 3. strani)

gatskega sistema ter družbenega dogovarjanja in sporazumevanja izhajamo od posameznika in osnovne celice, tozđ in KS v celovit delegatski sistem odločanja preko republike do zveze do zveze. Pri tem se srečujemo z različno izobrazbeno strukturo zaposlenih in občanov.

Naš samoupravni delegatski sistem je po novi ustavi tako široko razvejan in prepleten, da imamo v sindikatih velike težave v času evidentiranja kandidatov za samoupravne organe, delegacije in druge subjekte odločanja. Kako bi mogli šele poiskati delegate, ki so razgledani, samoiniciativni, pripravljeni odrekati se prostemu času v korist sebi in družbi pri dograjevanju delegatskega sistema. V sami predkongresni razpravi smo ugotovili, da samoiniciativnost in izobraževanje na vseh nivojih ni na najvišji ravni. Potrebe današnjega časa narekujejo večjo zainteresiranost do samoizobraževanja kakor tudi programskega družbenega izobraževanja. Polno odgovornost nosijo za to tudi samoupravne izobraževalne skupnosti in ustanove, za katere združujemo sredstva ravno delegati preko združenega dela.

Zainteresiranost samih delegatov ni na ustreznih ravni, saj se marsikje delegacije, razen konference delegacij, ne sestajajo z izgovorom: »Kaj se bomo sestajali, saj je tako vse vnaprej določeno.«

Ugotovitve kažejo, da gradiva redkokdaj prispejo v razpravo in možnost odločanja v več variantah s spremljevalnimi kazalci oziroma analizami. Odgovornost za tako stanje nosijo družbenopolitične organizacije, še posebno sindikat, ker premalo sodeluje pri pripravi predlogov in odločitev. Pozabili smo tudi na resolucijo 3. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije in na sprejete sklepe kongresa, ki nas zavezujejo in spodbujajo za dograjevanje delegatskega sistema.

Ko govorimo o vsebinskem delegatskem odločanju v skupščinskem sistemu, moti delegacijo to, da se velikokrat določene odločitve sprejemajo nesamoupravno, torej mimo odločanja delegatske baze, pa tudi

11. redna seja (26. 8. 1982)

1. Predlog št. 37/82, predlog za enkratno posebno nadomestilo.

2. Predlog št. 30/82, predlog za enkratno posebno nadomestilo.

3. Predlog št. 31/82, predlog za enkratno posebno nadomestilo.

4. Predlog št. 26/79, predlog za izplačilo prvega posebnega nadomestila, sledita še dva.

5. Predlog št. 34/82, predlog za izplačilo prvega posebnega nadomestila, sledita še dva.

Komisije za delovna razmerja po tozdih so dokončno sklepale o naslednjih predlogih:

1. Tozđ Kovačnica

1.1. Predlog št. 15/76, Mešiček Bogdan in še 7 predlagate-

v nasprotju z našo zakonitostjo in ekonomsko upravičenostjo, za kar pa v naši družbi ne nosi nihče moralnopolitične in materialne odgovornosti. Zato zahtevamo, da se v naši družbi prekine z izgovori: objektivne razmere, gospodarska situacija itd. Želimo, da se krivice konkretno poišče in kliče na odgovornost. Prav tako zahtevamo, da se v delegatskem sistemu odločanja in informiranja odločno sliši glas delegata v ZZD, SIS, DPZ, vse tja do republike in zveze, da pride tako res do izraza delegatska baza.

Pri ugotavljanju pomanjkljivosti odločanja delegatskega sistema moramo svoj del odgovornosti pri sprejemanju nezakonitih intervencijskih ukrepov na IS in skupščinah nositi tudi sindikati, saj nismo v polni meri zaupanja odigrali zaščitne vloge zakonitosti preko DPZ, kar pomeni, da je bila delegatska baza zapostavljena. Pri večini odločanj v skupščinskem sistemu smo ugotovili tudi pomanjkanje kontinuitete odločanja. Povratne informacije s sej skupščin so bistvenega pomena za uspešno delo delegacij.

Pri teh ugotovitvah vzrokov in pomanjkljivosti mora sindikat bolj ustvarjalno delovati in vztrajati preko DPZ za odpravo le-teh pomanjkljivosti. V skrajnih primerih neodgovornega vedenja naj se krivca odpokliče z delegatskega mesta ali premesti pri opravljanju del in nalog v družbenih službah DPS in SIS. V hujših primerih zahtevamo tudi materialno odgovornost.

V samem sistemu samoupravnega informiranja in obveščanja ugotavljamo, da se ne izvaja dosledno, pravočasno, vsebinsko in jezikovno pravilno, kar povzroča dvome in nezaupanje v družbena občila. Pri javnem družbenem obveščanju moramo opredeliti kolektivno in osebno odgovornost, pri katerih je nujno treba uveljaviti kazenske ukrepe in s tem preprečiti manipulacije z javnimi občili. Tudi pri tem mora prevzeti vso odgovornost sindikat ter informiranje in obveščanje podružbiti, da bo resnično dostopno in razumljivo vsem, torej tudi najbolj preprostim ljudem.

Občinski svet zveze sindikatov Radovljica delegat Jože Hozjan

ljev: Vrtalna priprava za vrtnanje klinov IMT. Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu prvega posebnega nadomestila, kakor sledi: Mešiček Bogdan, dipl. inž. Resman Franc, inž. Zorman Brane, Prtnač Tine, Arh Tine, Veron Bela in Knežević Dane prejmejo vsak po 4502,25 din, skupaj 36.018,10 din. Sledita še 2 letni izplačli posebnega nadomestila.

1.2. Predlog št. 20/82, Jelenc Dušan in Serajnik Vladimir: Izboljšava na upogibalniku v novi kovačnici (hidravlika). Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu enkratnega posebnega nadomestila Jelencu 4900 din in Serajniku 2100 din, skupaj 7000 din.

1.3. Predlog št. 26/79, inž. Harinski Jože in Lužnik Franc: Izboljšava postopka izdelave veznih členov. Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu prvega posebnega nadomestila za predlog, inž. Harinski Jožetu 47.218,40 din (70 %) in Lužnik Francu 20.236,50 dinarjev (30 %), skupaj 67.454,90 din. Sledita še dve letni izplačili posebnega nadomestila.

1.4. Predlog št. 34/82, inž. Bizjak Marjan in Lužnik Franc: Prebijanje lukenj namesto vrtanja na izdelkih: vezni člen in škopci. Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu prvega nadomestila za predlog, inž. Bizjak Marjanu 14.722,75 din (70 %) in Lužnik Francu 6309,75 din (30 %), skupaj 21.032,50 din. Sledita še dve letni izplačili posebnega nadomestila.

1.5. Predlog št. 28/82, Pogačnik Franc in Skumavec Frido: Drsne obloge pri rezkalnem stroju GHK-3N. Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu enkratnega posebnega nadomestila Pogačniku 4000 din in Skumavcu 4000 din, pri tem je komisija skupen znesek povišala s predloženih 5000 din na 8000 din.

2. Tozđ Verigarna

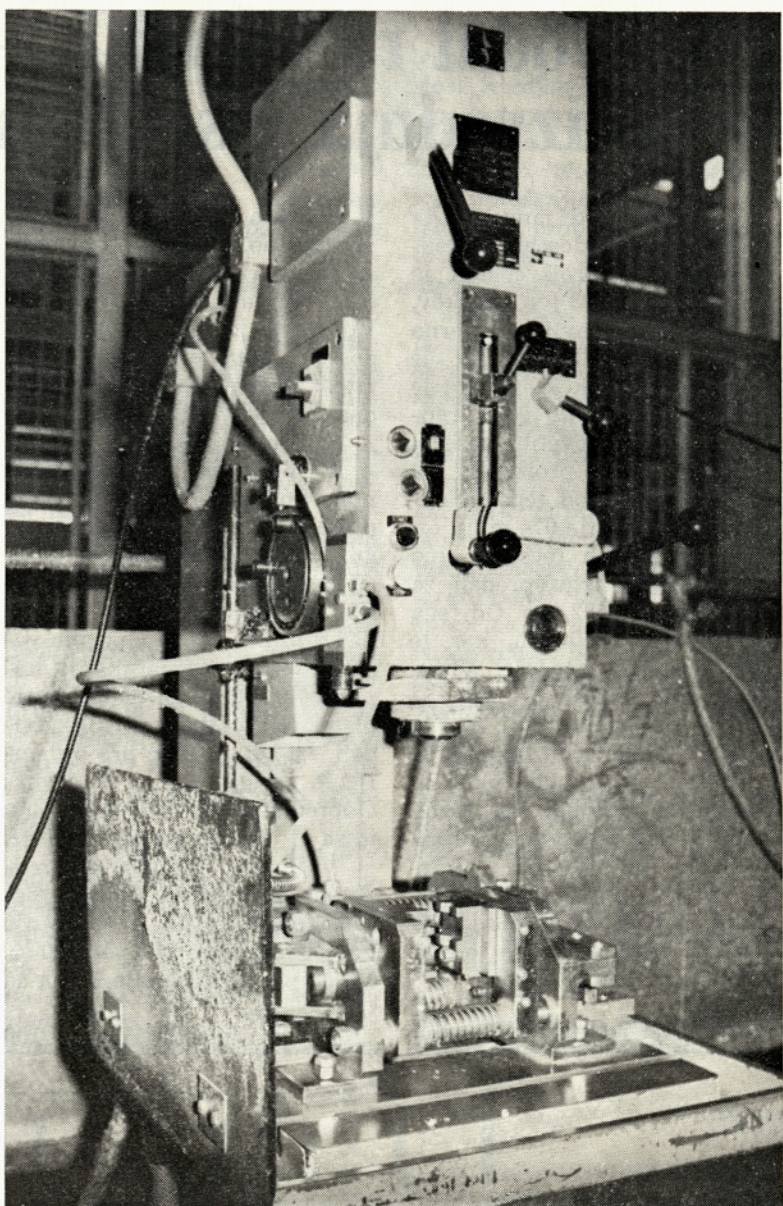
2.1. Predlog št. 22/82, Rems Vitomir in Lilek Stanko: Predelava ročice za odrez vara na varilnem stroju KEH 4 Wafios. Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu enkratnega posebnega nadomestila Remsu 2400 din (60 %) in Lileku 1600 din (40 %) skupaj 4000 din.

2.2. Predlog št. 24/82, Rems Vitomir, Knežević Dane in Babič Pero: Zamenjava oljne lamelne sklopke na stroju DUD 16 s suho lamelno sklopko in zavoro. Za predlog je komisija sprejela sklep, da predlog ne predstavlja inovacije in zaradi tega ni posebnega nadomestila.

3. Tozđ Sidrne verige

3.1. Predlog št. 3/82, Pogorevc Hubert, namestitvevi ohišja za nazobčanje žice na vlečnem stroju. Delavski svet tozda je za predlog določil samo enega nosilca predloga: Pogorevc Huberta in s tem se njemu izplača enkratno posebno nadomestilo v višini 25.647 din.

3.2. Predlog št. 30/82, Klemenčič Lado in Vidic Janez: Izboljšava pri transportu verig na kalibrirnem stroju KKM 200. Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu enkratnega posebnega nadomestila vsakemu od predlagateljev 2500 din, skupaj 5000 din.

Avtomatiziranje dela na vrtalnih strojih, predlagatelja Andrej Ozebek in Pavel Bizjak

3.3. Predlog št. 31/82, Hribar Lado: Izboljšava na primežu skupine Esab. Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu enkratnega posebnega nadomestila v višini 1000 din.

4. Tozđ Orodjarna

4.1. Predlog št. 46/81, Valand Janez: Racionalnejša izdelava kljunov za RA II in III ter prihranek materiala pri izdelavi istih. Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu enkratnega posebnega nadomestila, v višini 500 din.

4.2. Predlog št. 15/82, Frelih Stane: Racionalnejša izdelava obrezilnih matric za glave vijakov. Za ta predlog je komi-

sija odobrila izplačilo enkratnega posebnega nadomestila, v višini 30.000 din.

Tokrat je manj pisanja o inovacijah. Izkoriščam priložnost, da obvestim člane kolektiva, da sta sedaj dve inovacijski akciji v teku, prva v DO, ko se bo meseca novembra podelilo 32 članom kolektiva diplome za inovatorje leta 1981 in občinska akcija za podeljevanje nagrad najboljšim inovatorjem leta 1981. Tudi mi bomo na tej akciji sodelovali z osmimi predlogi (tozđ TIO, tozđ Kovačnica, tozđ Vijakarna, tozđ Sidrne verige, tozđ Vzdrževanje in DSSS).

Albin Lampe

SKLEPI ODBORA SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE DELOVNE ORGANIZACIJE

7. redna seja Odbora samoupravne delavske kontrole delovne organizacije se je vršila 8/9-1982. Sprejete so bile naslednje odločitve:

— Vzroki zaostankov aktiviranja prve linije v galvaniki se bodo obravnavali na naslednji seji, ko bo tehnični sektor podal poročilo.

— Individualni vodje so zadolženi, da spremljajo rast stroškov in skrbijo, da se bodo gibali v okviru plana.

— V prvih 6. mesecih smo bili kršitelji družbenega dogovora glede izplačila OD in smo izplačali 1,53 % preveč OD. V bodoče se bo dogovor in sklep IS, ki ga kontrolira SDK, upošteval.

— Odbor je obravnaval podatke o prometu naših delavcev, ki so kooperanti DO, in sprejel naslednje sklepe:

— vsi tisti delavci, ki imajo malo obrt in združujejo delo v DO ne morejo biti kooperanti delovne organizacije,

— v prihodnje se s strani delavskih svetov ne izda več soglasij tistim delavcem, ki potrebujejo soglasje za malo obrt v zvezi s kovinsko obdelavo podatkov.

— odbor predlaga, da delavski sveti preko svojih organov kontrolirajo delo delavcev glede na soglasje, za opravljanje poldanske obrti, in ga po potrebi ukinejo.

— potrebno je pregledati organizacijski predpis in ga dopolniti s pogoji za izdajanje soglasij za popoldansko obrt. Ta predpis naj se uporablja v vseh TOZD in DSSS enako.

— Vodstvu TOZD Vijakarna odbor predlaga, da izplača racionalizacijski predlog tov. Larisi Janku.

Telesne in duševne okvare, ki jih povzroča alkohol

Ker je uživanje etilnega alkohola v obliki alkoholnih pijač razne koncentracije v stalnem porastu, je alkohol eden od največjih etioloških faktorjev pri različnih telesnih, duševnih in živčnih obolenjih.

Etilni alkohol izgoreva v 85 %—95 % v organizmu 0,5 % do 5 % se ga izloči z dihanjem, 0,2—10 % skozi ledvice z urinom.

Alkohol deluje kvarno na centralni živčni sistem, na periferni živčni sistem, prebavni trakt, jetra, trebušno slinavko, srčno mišico, krvne žile in kožo. Okvare možgan najdemo v 90 %, okvare spolnih žlez v 85 %, srca v 70 %, jeter v 50 %, okvare želodca v 45 %.

Strokovnjaki menijo, da so telesne in duševne komplikacije pri alkoholizmu v glavnem posledica deficitarne prehrane in motenega metabolizma. Zlasti je pomemben deficit vitaminov B in beljakovin.

TELESNE OKVARE, KI JIH POVZROČI ALKOHOLIZEM

1. Kronično vnetje požiralnika nastane zaradi uživanja koncentriranih alkoholnih pijač. Na sluznici pride do vnetnih sprememb, kasneje do krvavitev in atrofije sluznice in rakom na požiralniku.

2. Kronični gastritis alkoholikov se začne s povečanim izločanjem želodčnega soka, kasneje pride do zmanjšane izločanja želodčnega soka z anacidnostjo. Gastritis olajšuje na-

stanek ulkusa na želodcu in dvanajsterniku.

3. Jetrna ciroza: v jetrnih celicah pride do maščobne degeneracije (steatosis hepatis), kasneje do ciroze, to je nekroze jetrnih celic in brazgotinjenja. Taki bolniki tožijo na slabost, utrujenost, napenja jih, hujšajo, pogoste driske, pojavijo se lahko motnje v menstrualnem ciklusu oziroma impotenca pri moških.

4. Okvare žlez z notranjim izločanjem: pride lahko do akutnega ali kroničnega vnetja trebušne slinavke, prav tako do okvar nadledvičnih žlez, ščitnice in spolnih žlez.

5. Alkoholna miokardiopatija (alkoholna okvara srčne mišice): alkohol neposredno okvarja srčno mišico, okvarja pa jo tudi posredno preko deficitarne prehrane in motenega metabolizma. Mišična vlakna se spremenijo, med njimi se razrašča vezivo. Srce začne popuščati. Bolnik se hitro utruja, pričnejo mu otekati noge, težko diha.

6. TBC: alkohol privede človeški organizem v stanje splošne izčrpanosti in neodpornosti. Tak organizem je bolj sprejemljiv za vsa obolenja, zlasti pa za nalezljive bolezni, predvsem pogosto se pojavlja TBC.

7. Kronični bronhitis je pogost pri alkoholikih, ker so le-ti ponavadi tudi strastni kadilci.

8. Impotenca: pri alkoholikih pride do zmanjšane spolne moči zaradi okvar spolnih žlez in izčrpanosti organizma.

9. Kožna obolenja: najpogostejša je pelagra. Gre za pomanjkanje enega od vitaminov B (niacin ali nikotinska kislina). Na spodnjem delu vratu, rokah in podlahtih se na soncu in ob mehničnem draženju pojavi najprej rdečina, kasneje luščenje in močna pigmentacija kože.

10. Alkoholni polineuritis (okvara perifernih živcev): gre za okvare perifernih živcev spodnjih in zgornjih okončin, lahko so prizadeti tudi možganski živci. Pojavijo se parestezije (gluhost, mravljinčenje), hiperstezija (močna občutljivost), bolečine. Bolniki tožijo, da imajo »revmo«.

Pri prizadetosti možganskih živcev najdemo predvsem prizadetost vidnega živca, živcev očesnih mišic in obraza.

DUŠEVNE MOTNJE, KI NASTANEJO ZARADI ALKOHOLIZMA

1. Akutna alkoholna intoksikacija (akutna opitost) je stanje, ki nastopi po zaužitju večje količine alkohola. Nastane zaradi delovanja etanola na centralni živčni sistem. Etanol deluje na centralni živčni sistem izključno inhibitorno, zavirajoče. Začetni zburjavost učinek je posledica inhibicije višjih centrov in duševnih procesov. Zavore popuste, človek je vesel, glasen, pretirano samozavesten, podcenjuje nevarnost, ni kritičen (pri koncentraciji med 0,6 in 1,5 promile alkohola v krvi).

V naslednjem stadiju trpe pozornost, sposobnost dojemanja, razsojanja, človek se vede nekontrolirano, neodgovorno.

V koncentraciji alkohola v krvi nad 2,5 promile se pojavijo motnje ravnotežja, govor se zatika, bruhanje, zaspanost. Znake sem navedla, da lažje presodimo nevarnost opitosti na delovnih mestih, posebej na nevarnih delih in nalogah.

Pri koncentraciji alkohola v krvi med 3,5 in 4 promilami nastopi globoka nezavest.

2. Patološka opitost: gre za abnormarno reakcijo, ki nastopi lahko že po razmeroma majhni količini alkohola. Pojavi se lahko pri alkoholikih kot pri osebah, ki niso navajene na alkohol, ponavadi pri osebah, ki so imele poškodbo oziroma okvaro mozga, neko možgansko bolezen, vročinsko ali duševno obolenje, pri osebah, ki so telesno in duševno izčrpane, podhranjene itd. V težjih slučajih nastopi stanje, v katerem opiti izvršuje agresivna dejanja (nemotivirani zločini, posilstvo itd.). Stanje je običajno kratkotrajno. Značilna je amnezija za čas trajanja.

3. Delirijum tremens (alkoholni bledež): nastopi pri kroničnih alkoholikih, ki deset ali več let uživajo koncentrirane alkoholne pijače (žganje, rum, konjak). Delirij nastopi po določenem obdobju razdražljivosti, strahu, psihomotornega nemira ali iznenada po nagli abstinenci, v toku neke vročinske bolezni, poškodbe glave ali ope-

raciji. Poleg ostalih znakov, kot so drhtenje celega telesa, težka hoja, nejasen govor, so izražene vidne halucinacije (bolnik vidi male živali, največkrat bele miši), slušne halucinacije (sliši glasbo, petje), včasih taktilne (ščipanje, parestezije), halucinacije ravnotežnega centra (stene se majejo, postelja se dviga). Preide lahko v Korsakovljevo psihozo ali Wernickovo encefalopatijo. Med delirijem pride lahko do epileptičnih napadov ali pa je epileptični napad uvod v delirij. Alkoholni bledež traja nekaj dni in se konča z globokim snom. Možno pa je tudi, da preide v še težja in daljša duševna obolenja, celo v popolno alkoholno bebavost.

Kljub zdravstveni pomoči do 10 % alkoholikov v bledežu umre, pri poznejših napadih pa večina. Tisti, ki so preživeli bledež, se ga spominjajo z grozo, izjemoma pa tudi s prijetnimi občutki, ker so jim prividi in prisluihi pričarali »pester in prijeten program«.

4. Alkoholna halucinoza je huda duševna motnja, značilne zanjo so slušne halucinacije pri bistri zavesti. V začetku tak bolnik sliši le šume, kasneje pogovore o njem. Govore o njegovih napakah, ga zmerjajo, govorijo o njegovem uničenju. Bolnik je prestrašen, skuša zbežati, pride lahko do samomora. Halucinoza traja nekaj dni, tedali mesecev, preide lahko v trajno obolenje s halucinacijami in blodnjami. Včasih je halucinoza začetek shizofrenije.

5. Alkoholna ljubosumnost nastane zaradi pojačanega libida in slabe potence alkoholika. Za svojo spolno slabost krivi ženo.

6. Alkoholna epilepsija (božjast, padavica): pri težkih

kroničnih alkoholikih, posebej pri tistih, ki pijejo največ žganje, se lahko včasih pojavijo zaradi kroničnih organskih sprememb na mozgu epileptiformni napadi. Ti se lahko nehajo, ko alkoholik preneha z uživanjem alkohola. Na delovnem mestu se pojavi problem, ker je potrebno takšnega bolnika premestiti na delo, kjer v primeru napada ne bo ogrožal svoje varnosti in varnosti drugih.

7. Psihoza Korsakov: gre za zelo težko psihično motnjo. Kaže se v nesposobnosti pomnjenja (izgubo spomina za sveže dogodke). Lahko se pojavijo tudi halucinacije, defekti v intelektualni sferi, polagoma pride do duševne otopelosti. Poleg navedenega pride do okvare perifernih živcev, polineuritisa.

8. Demenca (alkoholna bebavost): ob dolgoletni alkoholiziranosti pride do večjih okvar možganskih celic, do atrofije možganske skorje in globljih plasti možgan. To pogojuje osebnostne spremembe pri alkoholikih. Začetnemu vpadu etičnih norm se pridruži intelektualno propadanje: utesnjenost, slabljenje razsodnosti, nesposobnost predvidevanja, nasploh pešanje spomina. Bolniki sčasoma niso več sposobni skrbeti sami zase, treba jih je namestiti v ustanove s trajno nego in nadzorom.

9. Wernickova encefalopatija: obolenje nastopi v okviru alkoholizma, pa tudi pri nekaterih drugih telesnih obolenjih. Gre za degeneracijo možganskih elementov. Pojavijo se ohromelosti očesnih mišic, spremembe na zenicah, znaki polineuritisa. Če se bolezen ne zdravi, nastopi nezavest in često smrt.

Marija Zupanc

Zahvale

Ob boleči izgubi mojega očeta se iskreno zahvaljujem DSSS za denarno pomoč ter sodelavcem za izrečeno sožalje.

Sin Okič Hazim z družino

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta Slavka Omana se zahvaljujem tozdu TIO za podarjeno denarno pomoč namesto venca, znancem in sodelavcem za izrečeno sožalje in spremstvo na njegove zadnji poti.

Žena Tončka Oman in sinovi Marjan, Miro ter Boštjan

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta Slavka Omana se zahvaljujem tozdu Orodjarna za podarjeni venec in denarno pomoč, za izrečeno sožalje in spremstvo na zadnji poti.

Sinovi Marjan, Miro in Boštjan ter žena Tončka

Ob boleči, mnogo prezgodnji izgubi mojega brata Milana Valjavca z Brezij pri Trziču, se iskreno zahvaljujem sodelavcem in OOPS skupne službe za pomoč in izraženo sožalje ter spremstvo na njegovi zadnji poti.

Gabrijela Eržen z družino

Ob boleči izgubi mojega dragega moža Alojza Jana se iskreno zahvaljujem sodelavcem tozdu Vijakarna za podarjeni venec, izrečeno sožalje ter denarno pomoč in vsem ostalim, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Žena Milka z družino

Hinko Smrekar: Delirij

Alkoholni bledež je ponavadi poln zastrašujočih prividov; še bolj zastrašujoča pa je globoka pogreznjenost človeka v alkoholno propadanje

Pogovarjali smo se z Dragom Šiftarjem

Današnji razgovor smo imeli s sodelavcem, v katerega so ta trenutek uprti upi vseh verigarjev. Draga Šiftarja je namreč občinska skupščina »postavila« za začasnega individualnega poslovnega organa ali po domače »prisilnega upravitelja« tozda TIO. Ne glede na to, da ima v rokah veliko »oblast«, so pred njim in vso DO velike naloge in odgovornosti, da se popravijo posledice neodgovornega vodenja in dela iz preteklih let, ko je TIO posloval tako, da se je znašel v sedanjem položaju prisilne uprave in se kot perspektivni tozd — nosilec razvoja — znašel v izgubi.

Kljub temu, da vas starejši Verigarji poznajo, je le mnogo takih, ki ne vedo, da ste bili včasih zaposleni v Verigi. Zato bi na začetku razgovora želeli najprej vašo »osebno izkaznico«.

V Verigi sem bil zaposlen nekaj manj kot štiri leta. Na Gorenjsko me je zanesla pot iz Prekmurja preko Ljubljane, kjer sem študiral na strojni fakulteti, nekaj časa pa bil tudi zaposlen v Narodni banki Ljubljana, kar je bil pravzaprav vzrok sedanjega bivanja na Gorenjskem (sodelavka iz banke je sedanja boljša polovica). Iz Verige sem odšel za dve leti na občinski sindikalni svet, od leta 1968 pa sem bil zaposlen na Poklicni kovinarski šoli, ki se je pozneje s priključitvijo gostinske šole preimenovala v Šolski center Radovljica. V tem času sem tudi ob delu končal študij na III. stopnji fakultete za industrijsko pedagogiko.

Čas, v katerem ste zapustili Verigo, ni bil najbolj ugoden, vračate se zopet v »suhih« letih. Ali je to vaša usoda?

Če povežem svojo pot Veriga—Šolski center—Veriga, je res, da imam to »srečo«, da delam ves čas v pogojih, ki ste jih poimenovali »suha leta«, vendar sem kljub resnično težkemu položaju optimist.

Naloge, ki so pred tozdom TIO in pred vami, so resnično zahtevne. Kakšne so možnosti, da TIO pride na zeleno vejo in kdaj?

Naloge, ki so pred tozdom TIO in s tem tudi pred delovno organizacijo, so že opredeljene v sanacijskem programu in v sklepih o sprejetju začasnih ukrepov družbenega varstva v tozdu TIO ter v sklepih, ki dovoljujejo DSSS, da v okviru svojega delokroga pristopi k realizaciji nalog iz sanacijskega programa. Postopno uvajanje novega osnovnega programa pnevmatike v proizvodnjo v letu 1983 in z realizacijo investicijskega programa TIO II v letu 1983 in 1984 bo že imelo odraz v povečani realizaciji v letu 1983 za 40 %, kar bo pomenilo, da se bo TIO izkopal iz sedanjih težav.

Vsi v Verigi od ukrepov družbenega varstva pričakujejo tudi kadrovske spremembe, saj je tudi v materialih, na osnovi katerih se je skupščina občine odločila za te ukrepe, skoraj imensko navedenih nekaj delavcev, ki ne ustrezajo zahtevam, pred katere so postavljeni.

Sanacijski program je predvidel tudi kadrovske spremem-

be. Danes, ko se o tem pogovarjamo, delamo analizo organiziranosti v tozdu TIO, ta predvideva tudi zmanjšanje režije v TIO. V tozdu TIO je trenutno od skupno 129 delavcev 20 v režiji, v ostalih tozdih je ta številka občutno manjša, saj jih je npr. najmanj v Orodjarni (78 delavcev — 4 v režiji) in največ v Verigarni (244 delavcev — 10 v režiji). Kljub temu, da je proizvodni program v TIO specifičen, so vseeno razlike prevelike. Po izdelavi analize bomo o predlogih razpravljali na OOKZ in OOKS, na podlagi le-teh bo prišlo tudi do ustreznih kadrovske spremembe.

Zanesljivo so vzroki, ki so privedli do takšnega stanja v TIO, kompleksnejši in se ne morejo zreducirati le na toz sam. Kaj menite, kdo vse se bo moral bolje in več angažirati, da bo barka tozda TIO splavala?

Mislím, da je šele sanacija aktivirala vse službe v Verigi (za katere mením, da so preobsežne), da so bolj aktivno pristopile k razreševanju in razvijanju izredno perspektivnega programa, ki ima vse pogoje, da postane nosilec razvoja celotne delovne organizacije.

S prihodom v Verigo ste temeljito spremenili delovno okolje in področje dela. Ali se po dveh mesecih kesate za svojo odločitev?

Res je, področje dela sem temeljito spremenil. Nekoliko lažje mi je, ker se v tem okolju ne počutim tujega, težje pa seveda zaradi tega, ker je področje dela novo. O vprašanju, če se kesam za svojo odločitev, mením, da mi trenutno ni žal.

Kljub temu, da so težave v tozdu TIO kot tudi v Verigi precejšnje, pa optimizem »prisilnega« in »prebujanje« vseh ostalih prizadetih v DO le nakazuje boljše čase in upamo, da bo tudi Drago Šiftar prekinil s tradicijo vodenja »suhih let« OZD.

Štipendiranje v naši delovni organizaciji

Na samem začetku bi najprej nakazal nekaj novosti, ki jih je prinesel zakon o usmerjenem izobraževanju.

Zakon je povezal prejšnja ločena in različna sistema izobraževanja v srednjem in visokem šolstvu ter mladine in odraslih v enoten sistem usmerjenega izobraževanja, hkrati pa zagotovil enakopraven položaj udeležencev izobraževanja in enotno uredil njihove pravice in obveznosti ne glede na to, ali se vključujejo v izobraževanje pred vstopom na delo, ali ob delu ali iz dela.

Leta 1980 smo sprejeli v okviru občine tudi družbeni dogovor o štipendijski politiki oziroma sprejeli sporazum o štipendiranju. Z njim so se začeli uveljavljati osnovni vidiki štipendijske politike. V teh aktih sta namreč določene opredeljeni kadrovska in socialna sestavina štipendiranja, tako da so kadrovske štipendije opredeljene kot temeljna oblika štipendiranja. Pri štipendiranju iz združenih sredstev je bolj poudarjen materialni položaj učencev in študentov (ostrejši cenzus za pridobitev štipendije in večja odvisnost višine štipendije od dohodkov družine).

Opredeljen je tudi kadrovske vidik, saj za suficitarne poklice naj praviloma ne bi podeljevali štipendij iz združenih sredstev.

Za šolsko leto 1981/82 je združeno delo razpisalo za skoraj 6000 manj štipendij kot leto poprej (skupaj 19.639). Naša delovna organizacija je razpisala za 40 % več štipendij kot leto poprej. Za šolsko leto 1982/83 pa je bilo le še 17.269 razpisanih štipendij, v naši delovni organizaciji pa povečanje štipendij za 10 %.

V šolskem letu 1981/82 se je zmanjšalo število kadrovske štipendistov z 72 % na 69 %, pri štipendistih iz združenih sredstev pa z 28 % na 31 %. Število učencev in študentov, ki prejema štipendije, se bistveno ni spremenilo, poslabšala pa se je struktura, in to prav v letu, ko se je združeno delo s podpisovanjem samoupravnega sporazuma o štipendiranju zavzelo, da bo bolj kot doslej uveljavilo kadrovske štipendiranje. V naši delovni organizaciji opazamo v šolskem letu 1980/81 in 1981/82 dosti bolj ugodno reševanje štipendijske politike kot kažejo podatki za ostalo združeno delo, saj je vsako leto prisoten porast podeljenih kadrovske štipendij.

V naši delovni organizaciji s podeljevanjem kadrovske štipendij skušamo učence bolj usmeriti v deficitarne poklice, vendar bomo v bodoče morali usmerjanje v te poklice podpreti še z drugimi motivacijskimi dejavniki. V Sloveniji je glede na število zaposlenih 4,5 % kadrovske štipendistov, v naši DO pa 4,8 %.

V šolskem letu 1982/83 je naša DO podelila skupno 59 štipendij:

45 štipendij za I. letnik usmerjenega izobraževanja

7 štipendij za II. letnik usmerjenega izobraževanja
1 štipendijo za III. letnik usmerjenega izobraževanja
6 štipendij za višje in visoke šole.

Za šolsko leto 1983/84 je narajen osnutek plana izobraževanja, ki ga bodo obravnavali vsi tozdi in se bo na podlagi obravnave in potrditve pristopilo k razpisu štipendij.

PREDLOG OSNUTKA PLANA IZOBRAŽEVANJA ZA LETO 1983

1. Štipendije in študijske pomoči

1.1. Redno usmerjeno izobraževanje

1.1.1. 22 štipendij na OŠ, s tem, da se učenci zavežejo za nadaljnje izobraževanje v kovinarskih poklicih — vse štipendije se podelijo v DSSS.

1.1.2. 40 novih štipendij za srednji program kovinsko predelovalne in elektro usmeritve — vse se podelijo v DSSS.

1.1.3. 4 štipendije na višjih in visokih šolah — vse se podelijo v DSSS:

1 štipendija — računalništvo I. stopnja

3 štipendije — strojna fakulteta II. stopnja

1.2. Izobraževanje ob delu

1.2.1. Študijska pomoč za dokončanje osnovne šole — 10 delavcev:

Vijakarna — 2 delavca
Verigarna — 2 delavca
Sidrne verige — 2 delavca
Kovačnica — 2 delavca
TIO — 2 delavca

1.2.2. Študijska pomoč za 3-letni program usmerjenega izobraževanja — 10 delavcev:

Vijakarna — 2 delavca
Verigarna — 2 delavca
Kovačnica — 2 delavca
Sidrne verige — 2 delavca
TIO — 2 delavca

1.2.3. Študijska pomoč za višje in visoke šole

3 štipendije — strojna smer — DSSS

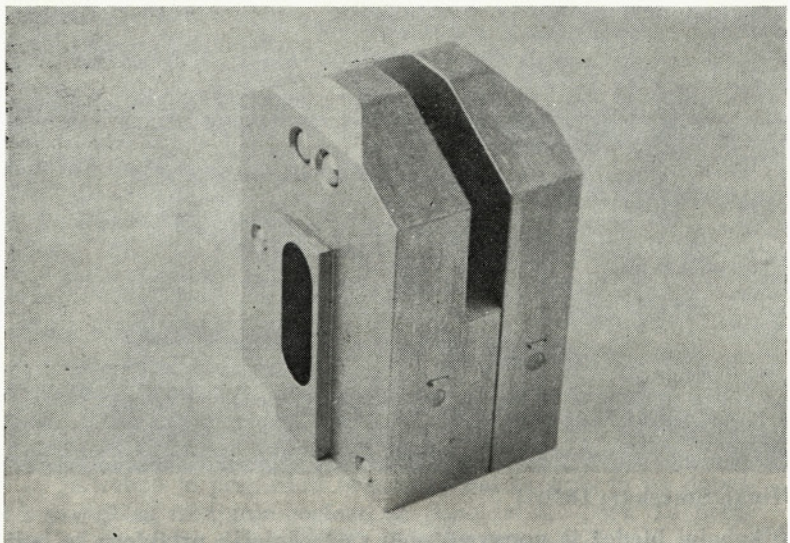
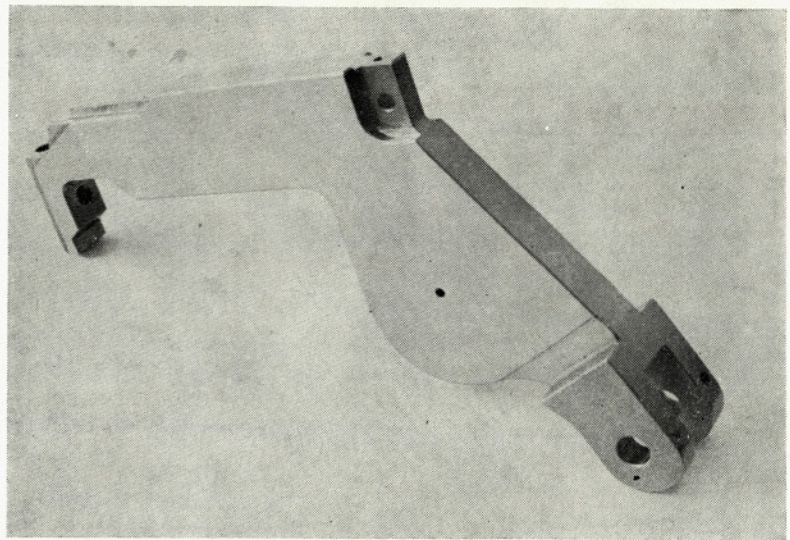
2. Funkcionalno izobraževanje ostaja realno v enakem obsegu kot je bilo to planirano v letu 1982.

2.1. Plan zaposlitve pripravnikov:

7 strojnih tehnikov
2 metalurška tehnika
1 ekonomski tehnik
4 strojni inženirji I. in II. stopnje.

Svet za izobraževanje in kulturo pri RS ZSS je zadal nalogo OOKS, da morajo v svojih DO z ekonomskimi in političnimi ukrepi preprečiti še nadaljnje upadanje razpisovanja kadrovske štipendije. Še bolj to velja za neproizvodne delovne organizacije, katerih večina svoje kadrovske reprodukcije sploh ne rešuje s štipendiranjem, ampak z zaposlovanjem že izoblikovanih kadrov, kar je močno prisotno v naši občini. Zato je naloga vseh naših družbenopolitičnih organizacij, kakor tudi poslovnih struktur, da aktivno pristopijo k reševanju štipendijske politike v naši DO v okviru občine. Dosti posameznikov v naši DO bo moralo svoje mišljenje o štipendijski politiki in izvajanju samoupravnega sporazuma o štipendiranju bistveno spremeniti.

Jože Pfajfar

Zaključni izdelek našega štipendista za poklic strojni mehanik in za poklic orodjarja

Kadrovske vesti

Novosprejeti delavci:

tozd TIO: Zupan Mirko, Mulej Zdravko, Oštir Franc, Rosič Branko, Podlipnik Gregor, Lahajnar Miranda, Friškovec Lidija, Varek Gordana, Ferjan Roman

tozd Sidrne verige: Špindler Franc

tozd Vzdrževanje: Čop Jože, Skumavc Iztok, Legat Janko, Trpin Matjaž

tozd Verigarna: Ljubičič Jadranka, Vilman Roman, Lang Marjan, Dogič Senad

tozd Vijakarna: Pernuš Martin, Ferjan Vincenc, Zupan Romana

Prišli iz JLA:

tozd Orodjarna: Kokalj Vojko

Prenehali z delom:

tozd Verigarna: Prešeren Peter, Schmitt Arno, Brezovnik Ljubo

tozd Kovačnica: Bobar Mihajlo, Jujič Safet, Pogačar Franci

tozd Vzdrževanje: Beguš Franc

tozd Orodjarna: Pogačar Janez

Poročili so se:

Lunder Majda iz tozd Vijakarna

NESREČE PRI DELU V SEPTEMBRU

V mesecu septembru se je ponesrečilo 9 delavcev, in sicer:

Momčilovič Hranislav, tozd Kovačnica

Koder Matjaž, komerciala

Juratovec Franc, tozd Sidrne verige

Kobal Darko, tozd Sidrne verige

Legat Janko tozd Vzdrževanje

Demšar Anton, tozd Vzdrževanje

Žijan George, tozd Verigarna

Mičič Nedeljko, tozd Vijakarna

Bolničarki sta nudili prvo pomoč v mesecu septembru 385-krat, in sicer:

Urezi in ubodi, 24-krat

Opekline, 12-krat

Udarnine, stiskanine, 13-krat

Odrgrnine, razpoke, 12-krat

Glavobol, zobobol, 98-krat

Tujek v očesu, 7-krat

Želodčne bolečine, 5-krat

Prehlad, boleč. grla, 6-krat

Previjanje poškodb, 50-krat

Ostale intervencije, 99-krat

Merjenje krvnega pritiska, 59-krat

V septembru nismo zabeležili začetnega požara.

Iz SVD

OBISK MLADINCEV IZ TERMoeLEKTRARNE ŠOŠTANJ

V soboto, 2. oktobra 1982 so bili na obisku pri mladincih Vzdrževanja mladi delavci iz termoelektrarne Šoštanj.

Za ta obisk je dogovor vodil tov. Ivo Zupan iz elektro delavnice. Zato so se mladinci iz Šoštanja prvo zaustavili pri njem na domu v Kašariji, kjer jim je postregel z domačim žganjem, vendar samo za zdravilo.

Mladinci iz Vzdrževanja so jim razkazali našo delovno organizacijo in naše programe. No, mi nadebudni Gorenjci, smo jim v menzi pripravili našo običajno malico. Po obilni malici, vsak je dobil dva jajčka, so se pomerili v nogometu. Zmagali so gostje z 8:6. To je treba razumeti tako, da trije od gostov igrajo v republiški ligi. Mladinci s tople Štajerske so nato pokazali, kako se tudi v začetku oktobra namaka pri Šobcu.

Uspešno je bil opravljen še ogled delovne organizacije Elan, kosilo pri Lectarju in nato ogled muzeja in blejskega gradu.

Kot smo že omenili, so vsi navdušeni nogometaši, zato so si ogledali občinski derbi v nogometu med Bledom in Lescami. Zaključek tako pestrega dne je bil v Centru v Lescah, kjer je bilo prijateljsko srečanje. Treba je povedati še to, da so vse stroške, razen jajčk, nosili gostje sami.

Mladi delavci iz elektrarne so bili z obiskom pri nas zadovoljni, prav tako mladi verigarji, zato je bil sprejet samo en sklep: to srečanje naj postane tradicionalno.

Kako bo to možno, bo pokazal še čas.

I. Z.

ZAHVALA

Vsem sodelavcem tozda Verigarna — oprema, se prisrčno zahvaljujem za vso pozornost ob moji upokojitvi in vam želim še mnogo delovnih uspehov.

Martina Jakolič

Nezaposlenost narašča, izobrazbena struktura zaposlenih se ne izboljšuje

Konec junija 1982 je bilo v občini Radovljica zaposlenih 12.693 delavcev, kar je za 1,2 % več kot v enakem obdobju lani. Največ, za 8 %, se je število zaposlenih povečalo na področju finančnih, tehničnih in poslovnih storitvah, v trgovini (5,9 %), zdravstvu in socialnem varstvu (5,3 %); na področju obrti, v gostinstvu in turizmu, stanovanjski in komunalni dejavnosti, SIS in družbenopolitičnih organizacijah pa se je število zaposlenih znižalo.

Stopnja brezposelnosti je porasla in je daleč najvišja na Gorenjskem. Konec junija je znašala 1,58, na Gorenjskem pa 0,94. Med 201 iskalcem zaposlitve je 61,8 % žensk.

Največ iskalcev zaposlitve je nepriučeni — 47,3 %, kvalificiranih je 24,6 %, srednjo šolo ima 21,1 %, višjo in visoko pa po 3,5 %. Ni nepomembno poudariti, da je število nezaposlenih z višjo in visoko izobrazbo poraslo za bistveno več kot pri ostalih kvalifikacijskih strukturah. Še manj spodbuden je podatek, da je kar 40,8 % vseh nezaposlenih starih od 18 do 25 let in da je delež tistih, ki čakajo na zaposlitev več kot dve leti 16,9 %, med najvišjimi na Gorenjskem.

Denarno pomoč je konec junija prejelo 9 občanov in denarna nadomestila 14.

V prvih šestih mesecih so organizacije združenega dela iz naše občine posredovale skupnosti za zaposlovanje 743 potreb po delavcih in pripravniki, na skupnosti za zaposlovanje pa je bilo prijavljenih 575 delavcev z željeno kvalifikacijsko strukturo.

Na novo smo v občini zaposlili 252 delavcev, od tega 60,7 odstotka priučeni in nepriučeni ter najnižji delež (0,4 %) na Gorenjskem z visoko izobrazbo. 54,8 % teh delavcev je prišlo iz drugih republik iz lastnih rezerv pa borih 12,7 %.

Trend zaposlovanja delavcev z nizko izobrazbo se nadaljuje kljub ugotovitvam, da je izobrazbena struktura zaposlenih v občini Radovljica pod republiškim in državnim povprečjem.

PRIZADEVANJA ZA ZMANJŠANJE SEZONKEGA DELA

Zmanjševanje sezonskega dela na račun dela za nedoločen čas je resolucijska naloga organizacij združenega dela in delovnih ljudi, ki samostojno opravljajo dejavnost. Ta cilj dossegajo delovne organizacije z

modernizacijo načina proizvodnje, dopolnjevanjem proizvodnega programa, začasno preporazporeditvijo delavcev znotraj TOZD, OZD, DO, SOZD ter posameznimi gospodarskimi dejavnostmi.

Istočasno pa se moramo zavdati, da sezonska dela ni mogoče omejiti v kratkem času, v celoti odpraviti pa ga verjetno sploh ni mogoče. V občini Radovljica se pojavljajo potrebe po sezonskem delu zlasti v gostinstvu in turizmu (25 %), gozdarstvu (17 %), trgovini (12 %) in gradbeništvu (9 %).

Od leta 1974 je sezonsko zaposlovanje v upadanju. To ne velja le za občino Radovljica, temveč za celo Gorenjsko. V glavnem gre za delavce brez poklica, gradbene delavce ter druge poklice ozkega profila.

Občinska skupnost za zaposlovanje predlaga, naj OZD v plane razvoja vključijo tudi programe omejevanja oz. krčenja sezonskega zaposlovanja. Sezonsko delo naj skrbijo na nujne zahteve predvsem zaradi vrste negativnih značilnosti — materialnih in socialnih — ki spremljajo sezonsko delo. Predlagajo tudi, naj bi o sezonskem zaposlovanju v posameznih OZD razpravljali in dal soglasje izvršni svet. INDOK center

Bili so naši gostje

Godbeniki DPD Svoboda Lesce si vsako leto izmenjamo obiske, ki so v programu KS Lesce z godbo na pihala Naša sloga KS Babiči, občina Buje. Tako je bilo tudi letos.

Na začetku je prav, da vam predstavim pobrateno občino Buje in KS Babiči. Ko se peljemo proti morju mimo Portoroža, prestopimo republiško mejo in že smo na območju občine Buje. Ima preko 20.000 občanov, od tega zaposlenih 8000, ostali pa se bavijo s kmetijstvom, ribištvom, malo obrtjo in, kar je glavno, s turizmom. Močno je razvit turizem, saj poznamo Umag, Savudrijo, Novigrad itd. Na tem območju proti Novigradu, približno 2 km od morja, je manjše mesto, z imenom Babiči, ki združuje 16 malih zaselkov v krajevno skupnost Babiči. To je

center, ki ima trgovino, kulturne prostore, športne objekte in dobro gostilno. Krajevna skupnost Babiči ima 700 krajanov, ki so v večini italijanska manjšina. V glavnem se bavijo z vinogradništvom. Tudi kmetijstvo je dobro razvito. Sadijo zgodnjo čebulo in krompir. Slednji dozori že konec maja. Prednost ima razvoj turizma, ki se naglo širi. Poleg že znanih kampov, kot na primer Fineda, Sv. Ivan, Špina in počitniška naselja Pelegrin, Zlatorog, se gradijo na območju KS Babiči novi objekti — avtokampi Ladin gaj, ki bo lahko sprejel 15.000 gostov. V bližini je kraj Lovrečica, ki je že urbanistično pripravljen za nadaljnjo graditev in širitev turističnih objektov.

Leški godbeniki smo eni izmed prvih skupin, ki se redno

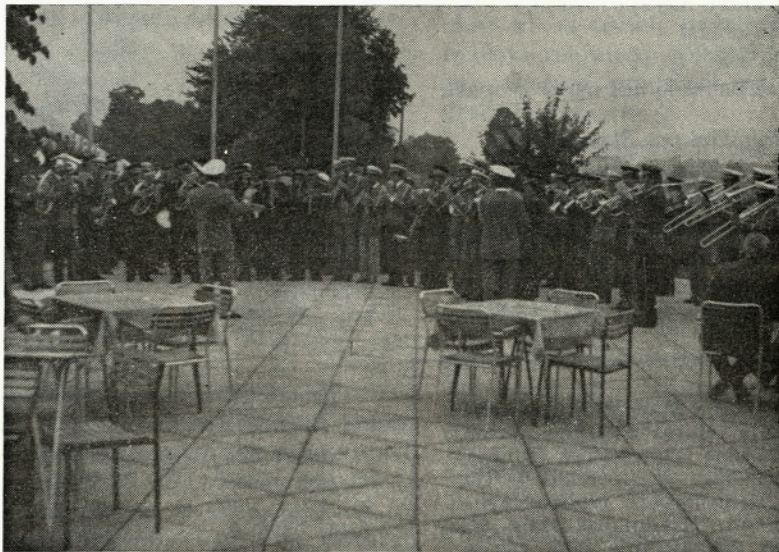
srečujemo z Babiči. Vsako srečanje pa je bolj široko, prijateljsko in prisrčno. Tudi letos so nas obiskali godbeniki Naše sloge — Babiči s svojci. Sprejeli smo jih v Lescah v dopoldanskih urah sončne septembrske sobote. Pozdravni govori, stiski rok, malo okrepčila in že smo se skupno z našim spremstvom popeljali proti Bohinju in si ogledali bohinjske naravne lepote. Vrnili smo se utrujeni, vendar zadovoljni. Naši godbeniki so razvozili goste po svojih domovih, zvečer pa smo se vrnili na družabni večer, ki je potekal v prijateljskem vzdušju.

Po dogovorjenem programu obiska je bilo nedeljsko dopoldne prosto. Izkoristili smo lepo sončno dopoldne za izlete. Tako smo godbeniki popeljali svoje goste širom po Gorenjski: od Vršiča, Vrbe, Begunj, Kroke, Dražgoš-Taleža, Bleda in Brezij, tako smo preživeli nedeljsko dopoldne. Zanimivo je bilo prisluhniti na skupnem kosilu gostom, kako so si dopovedovali, kje vse so bili in kaj so videli. Po njihovih obrazih sodeč so bili zadovoljni.

Po kosilu je bil nastop pred družbenim centrom, povezan z razvitjem prapora krajevne organizacije Rdečega križa Lesce.

Tako smo z našimi gosti preživeli dva nepozabna dneva v prijateljstvu in medsebojnem razumevanju. Ob slovesu smo si zaigrali Prijatelji ostanimo prijatelji.

Jože Avsenik

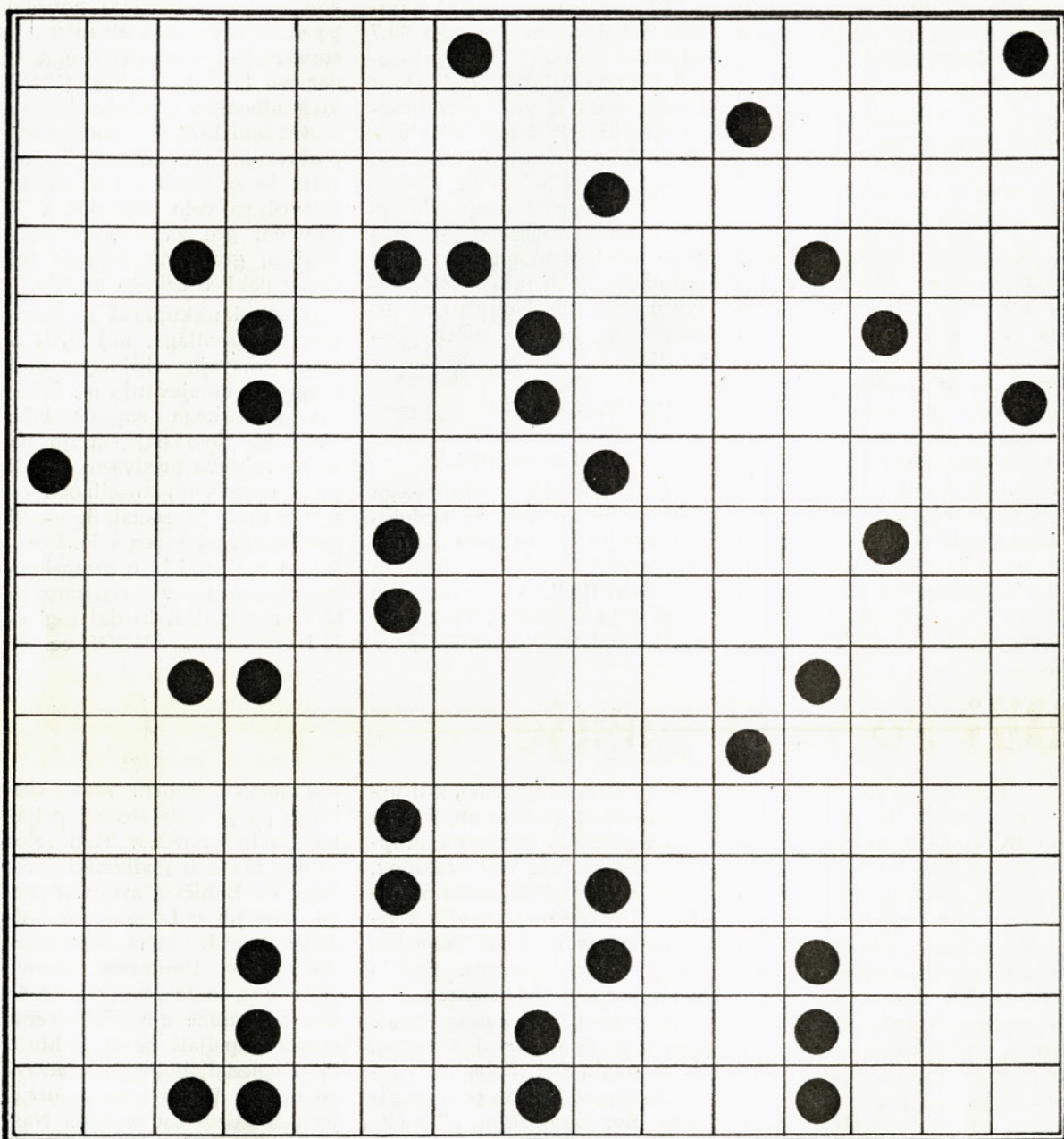
Prijateljsko srečanje

Križanka z mislijo

Spodaj navedene besede je treba s kombiniranjem uvrstiti v lik. Če ste to naredili pravilno, boste v štirih navpičnih vrstah prebrali misel, ki je tudi vprašanje za današnjo križanko:

- 2 črki: AL, ČN, ED, ES, GA, IC, JJ, NI, OC, OG, OT, SL, TL
 3 črke: AJD, ANN, APN, AST, AVE, CER, EVA, ILA, IRL, IVF, IVO, KEA, MTA, NOL, NOS, OTO, OVC, POK, RAL, RUR, SUN, TAO, TUR, UEG
 4 črke: AKIM, LAIK, NEJČ, PIER, RIAL, RIUM, UKOR, UNRI, VDIH
 5 črk: ABOTA, BISOP, HANOI, IDIOM, NOVKA, ODNOS, RESOR, RIVAL, ROVKA
 6 črk: FERAOL, LARISI, NANTES, PIRANO, REGAMO, SOBOTA, SVINJA
 7 črk: ENOJNIK, POMETAČ, RESOVJE
 8 črk: AMIRANTE, BELJENJE, KISOVNIK, MANDARIN
 9 črk: ABSTINENT, ASORTIMAN, VNAPREDEK
 10 črk: OSREDNJICA, SAN NIKOLAS, TORPEDOVKA
 12 črk: TRIPASOVNICA

Izžrebani reševalci naše zadnje križanke. Prva nagrada 170 din, Matija Kunc, druga 110 din, Nada Sušnik in Irena Klinar, tretja 80 din, Francka Kragić in Andrej Humerca.

Idzavljica '82

Prijatliji, usahnili
 so viri d'narjev nam krepko,
 ker nam dohodki gnili
 srce razdevlje in rokó,
 kar greni
 vse noči,
 v potrošnikih pa srd budi!

Komú najpred veselo
 pravljíco, bratje č'mo pogret?
 ZIS našo nam deželo,
 Dolar žegnaj nam slovenski

brate vse,
 kar nas je,
 sinov dežele kreditirane.

V sovražnike iz blokov
 patenta naš'ga trešči grom,
 prost, kot je bil herojev,

naprej naj bo Slovencev dom,
 naj podre
 njih željé,
 da so soseske solidarnostne!

Pravilnost, zakon, sprava
 pri nas naj vendar vladaajo,
 otrok, kar ima Slava,
 Ustavo naj spoštujejo,
 da oblast
 in z njo čast
 ne pahnejo nas vse v propast.

Bog živi vas Slovenke,
 samohranilke sa etiket,
 ne najdeš take »dokolenke«,
 da poveča nam natalitet;
 naj sinov
 zarod nov
 iz vas bo strah, ovaj, radnikov.

Tovar'ši, zdaj se pije
 goljufija vaša, pa na up,
 ljubezen domovine
 gre vsa v kreditni kup.
 Ker zdaj vās
 kakor nas
 preganja situacija na vās.

Žive naj OZD-i, TOZD-i,
 ki hrepene dočakat dan,
 da, koder sila hodi,
 dan kurbi ne bo dan,
 ko prostak
 že skoraj vsak,
 ta vrag, napredka je mejak!

Nazadnje še tovar'ši,
 zāse glas povišajmo,
 to, ker smo pajdaš'li,
 zato pa nekaj hočemo!
 Čimveč dni
 v penziji,
 kar nas zaslužnih je ljudi.

Prosto po Prešernu preoblekel France Bregant z željo, da Prešeren dr. France ne bi preril pokopališča. Če bi Prešeren dr. France živel v današnjih dneh, bi v času letošnje trgovine tudi napisal kaj podobnega, seveda boljšega.

Program kina Radovljica

OD 4. 11. DO 1. 12. 1982

KAGEMUSHA — SENCA BOJEVNIKA
 jap. barvni zgodovinski film
 4. in 8. 11. ob 20. uri

NEKA DRUGA ŽENA
 jug. barvni kriminalni film
 5. in 9. 11. ob 20. uri

MASKIRANI VOZAČ
 jap. barvni pustolov. film
 6. 11. ob 18. uri, 7. 11. ob 20. uri

JAZ IN NILSKI KONJI
 ital. barvni zabavni film
 6. in 10. 11. ob 20. uri, 7. 11. ob 18. uri

PRIKUPNE SORODNICE
 francoski barvni film
 11., 16. in 18. 11. ob 20. uri

VARNOST ZAJAMČENA
 hongkong. barvni zabavni film
 12., 15. in 17. 11. ob 20. uri

MORSKE POŠASTI
 ameriška barvna grozljivka
 13. 11. ob 18. uri, 14. 11. ob 20. uri

OKTAGON
 amer. barvni pustolov. film
 13. 11. ob 20. uri, 14. 11. ob 18. uri

TEMPERAMENTNA ROZI
 italijanski barvni zabavni film
 19. in 23. 11. ob 20. uri

PRISEGA MAŠČEVALCA
 angleški barvni pustolov. film
 20. 11. ob 18. uri,
 21. 11. ob 20. uri

MC VIKAR
 angl. barvni kriminalni film
 20. 11. ob 20. uri,
 21. 11. ob 18. uri

LA ČIKALA
 italijanski barvni film
 22. in 24. 11. ob 20. uri

POČITNICE V GRČIJI
 zah. nemški barvni film
 25. in 29. 11. ob 20. uri,
 28. 11. ob 18. uri

KAZNILNICA
 ameriški barvni film
 26. in 30. 11. ob 20. uri,
 27. 11. ob 18. uri

POLICAJ IZ BRONXA
 amer. barvni kriminalni film
 26. 11. in 1. 12. ob 20. uri,
 29. 11. ob 18. uri

PIKNIK V TOPOLI
 jugoslovanski barvni film
 28. 11. ob 20. uri,
 30. 11. ob 18. uri

Zima v pogorju Mt. Blanca

Toda za počitek sedaj ni časa. Nameravava namreč takoj sestopiti nazaj po severovzhodni steni na ledenik Argentiere.

Slediva stopinjam obeh Francozov po ostrem vzhodnem grebenu, vse do skalnega stolpa. Po sledih sodeč ugotoviva, da sta se povzpela nanj. Tudi midva splezava nanj, vendar razočarana ugotoviva, da prehoda naprej ni. Onadva sta se verjetno po vrvi spustila naravnost na snežno strmino spodaj. Sedaj sredi noči nočeva več ničesar tvegati, zato splezava nazaj na snežni greben.

Odločiva se, da bova tu počakala jutro. Sedaj nama je pošteno žal, ker nisva vzela s seboj spalnih vreč. V nahrbtnikih imava le bivak vreče in astronautsko folijo. V sneg si skopljeva dve majhni polički. Na zgornjo položiva vrv in nahrbtnika in vse skupaj pokrijeva z astronautsko folijo. To bo naša postelja. Nato se priveževa vsak za svoj cepin in se pokrijeva z bivak vrečama, tako da prihaja do naju čim manj mrzlega zraka. Najprej se mraz prikrade v prste na nogah, ki jih morava vsake pol ure pošteno premigati, da se spet malo ogrejejo. Pod nepropustno bivak vrečo se zrak počasi segreje, obenem pa se prične nabirati tudi vlaga, ki se zaradi mraza hitro spremeni v ivje. Ure minevajo izredno počasi, posebno proti jutru. Vsakokrat, ko me zazebe v noge, pogledam na uro. To se ponavlja vse do jutra.

Končno dočakava tako zaželen trenutek. Nebo na vzhodu

pordeči tako, kot to lahko samo visoko v gorah. Toda zdi se nama, da mine še cela večnost do sončnega vzhoda, medtem ko mraz vedno bolj pritiska.

Dvakrat se odločim, da bom zlezel izpod bivak vreče toda vsakokrat, ko se odgrnem, butne vame val tako mrzlega zraka, da se v hipu premislim in se stisnem nazaj v »toplo« zavetje. Šele v tretjem poskusu zberem toliko volje, da odvržem bivak vrečo raz sebe. V hipu ves drgetam od mraza. Z drhtečimi rokami mi komaj uspe navezati dereze. Mirko, ki je to opravil že pred mano, na svojem delu poličke izvaja razgibalne vaje, da ga jutranji mraz ne bi ohromil.

Spet se naveževa in pričneva sestopati naravnost navzdol po strmi snežni »vesini«, ki se končuje na ledeniku Argentiere.

Ledenik doseževa zgodaj dopoldne. Prečkava ga nazaj do koče, v bleščeči svetlobi sončnega dne. Na balkonu pred kočjo si pričneva pripravljati pijačo, ki sva je že pošteno potrebna. Pogled nama nehote uhaja nazaj v severno steno les Courtes, ki nama je podarila trdo in obenem lepo zimsko doživetje.

Opomba: Opisan je vzpon v severni steni Les Courtes (v pogorju Mt. Blanc). Prvo jugoslovansko zimsko ponovitev švicarske smeri (800 m, VI) sva opravila z Mirkom Pogačarjem 20. februarja 1982.

Zvone Andrejčič

VERIGA je glasilo delovne organizacije Slovenske železarne — Veriga, n. sol. o., Lesce. Izhaja enkrat mesečno. Ureja uredniški odbor: Zdenka Arh, Božena Vidic, Dora Tonejc, Marjan Stiperski in Mitja Torkar. Odgovorni urednik Mitja Torkar. Glasilo je po 7. točki 36. člena Zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72) in mnenju sekretariata za informiranje SRS prosto plačila prometnega davka. — Tiska Tiskarna Ljubljana